

Chrostowski, Tadeusz

Kpt. pilot Stanisław Zieliński

Notatki Płockie 20/2-81, 14-16

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

15. LEWANDOWSKI ADOLF s. Józefa, ur. 1926 r. w m. Aleksandrów, pow. Płock, plutonowy 12 Pułku Piechoty, poległ 19.IV.1945 r. pod m. Wriezen (NRD).
16. LUBIENSKI ANDRZEJ s. Jana, ur. 1926 r. w m. Płock, kanonier 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, zabity w wypadku 22.I.1944 r. w m. Prudki (ZSRR).
17. ŁUKASZEWSKI CZESŁAW s. Władysława, urodzony 1898 r. w m. Płock, kapral 3 Pułku Piechoty, poległ 11.IX.1944 r. w Rembertowie.
18. OLSZEWSKI WŁADYSŁAW s. Józefa, ur. 1920 r. w m. Kosemin, pow. Sierpc, szeregowiec kompanii zwiadu 3 Dywizji Piechoty, zmarł z ran 19.IX.1944 r.
19. PARADOWSKI JAN s. Józefa, ur. 2.II.1915 roku w m. Słubice, pow. Gostynin, chorąży 8 Batalionu Saperów, poległ 1.III.1945 r. w Pile.
20. PAWŁOWSKI FELIKS s. Jana, ur. 1925 r. w m. Charzyny, pow. Sierpc, starszy strzelec 2 Pułku Piechoty, poległ 15.IV.1945 r. pod Starą Rudnicą.
21. PRZERWA EDWARD s. Stanisława, ur. 1914 r. w m. Zdziar, pow. Płock, szeregowiec 15 Pułku Piechoty, zabity w wypadku 1.XI.1944 r. w Trzebieszowie.
22. RAJSKI JAN s. Dymitra, ur. 1923 r. w m. Wyszogród, szeregowiec 2 Pułku Piechoty, poległ 12.X.1943 r. w m. Połzuchy, (ZSRR).
23. SADOWSKI KAZIMIERZ s. Ludwika, ur. 1909 r. w m. Bolino, pow. Płock, podporucznik 14 Pułku Piechoty, poległ 5.II.1945 r. w Nadarżycach.
24. STEMPOWSKI JAN s. Czesława, ur. 1920 r. w m. Płock, podporucznik 1 Armii Wojska Polskiego, zmarł z ran 22.XI.1944 r. w szpitalu w Otwocku.
25. ŚWIĄTECKI WINCENTY s. Józefa, ur. 1908 r. w m. Zochowo, pow. Sierpc, szeregowiec 5 Pułku Piechoty, poległ 27.IV.1945 r. w m. Sachsenhausen (NRD).
26. WĄSIEWSKI ANDRZEJ s. Władysława, ur. 1912 roku w m. Bielany, pow. Sierpc, kapral 9 Pułku Piechoty, poległ 18.III.1945 r. w Kołobrzegu.
27. WOJCIECHOWSKI JOACHIM s. Wincentego, urodzony 9.IX.1894 r. w m. Dreglin, pow. Sierpc, porucznik 3 Pułku Piechoty, zmarł 13.IX.1944 r.

ZAGINEŁI BEZ WIEŚCI

1. BARTOSZ WŁADYSŁAW s. Teofila, ur. 1914 r. w m. Słubice, pow. Gostynin, chorąży 29 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 1.V.1945 r. w rejonie m. Droben (NRD).
2. BRONIKOWSKI JÓZEF s. Bronisławy, ur. 1925 r. w m. Gostynin, kapral 8 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 19.IV.1944 r. w Warszawie.
3. GLESKO WALDEMAR s. Henryka, ur. 1910 roku w m. Nowe Siolo, pow. Gostynin, starszy szeregowiec 8 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 19.IX.1944 r. w Warszawie.
4. HILLER BOLESŁAW s. Władysława, ur. w m. Sierpc, sierżant 9 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 20.IX.1944 r. w Warszawie.
5. KACPROWICZ HIPOLIT s. Jana, ur. 1910 roku w m. Mochowo, pow. Płock, starszy szeregowiec 1 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 7.II.1945 r.
6. KĘPCZYŃSKI JERZY s. Adama, ur. 1925 r. w m. Gulczewo, pow. Płock, szeregowiec 28 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 19.IV.1945 r. w rejonie m. Niesky (NRD).
7. LEONEK SZAJA s. Icka, ur. 1914 r. w m. Sierpc, szeregowiec 9 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 22.IX.1944 r. w Warszawie.
8. PONICHTERA ZYGMUNT s. Stanisława, szeregowiec 30 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 27.IV.1945 r. pod m. Panschwitz (NRD).
9. WOJCIECHOWSKI ANTONI s. Rozalii, ur. 1920 r. w m. Bodzanów, pow. Płock, kapral Batalionu Szkolnego 5 Dywizji Piechoty, zaginął bez wieści 22.IV.1945 r. w rejonie m. Tauer (NRD).
10. ZAWADZKI CZESŁAW s. Stanisława, ur. 1924 r. w m. Białe Błoto, pow. Sierpc, szeregowiec 32 Pułku Piechoty, zaginął bez wieści 26.IV.1945 r. pod m. Panschwitz (NRD).

TADEUSZ CHROSTOWSKI

Kpt. pilot Stanisław Zieliński

Wartość mienia Towarzystwa Naukowego Płockiego przekracza obecnie 20 mln zł. Powstała ona przez lata ze społecznej pracy, darów i zapisów testamentowych. Prymat wśród tych ofiar należy do Gustawa i Józefa Zielińskich. Otrzymany przez Towarzystwo Naukowe Płockie w 1907 r. 15-to tysięczny księgozbiór był podwaliną znanej dziś w kraju naszej Biblioteki im. Zielińskich z przeszło 140 tysiącami woluminów, z których niektóre są unikalne w kraju.

Interesując się losami członków rodziny Gustawa Zielińskiego natrafiłem w Skępem na ślad, który mnie zaprowadził do Gdańska-Oliwy. Tam mieszkają wnuczki Gustawa — Maria Letycja Puzyna oraz Maria Aniela Koźmińska. Im zawdzięczam informacje o bracie Stanisławie, które posłużyły mi do odtworzenia ostatniego okresu jego życia.

Stanisław Zieliński ostatni właściciel majątku Skepe, pow. Lipno, urodził się w 1902 r. jako syn Władysława i Marii z Wodzińskich, a wnuk

Gustawa i Anieli z Romockich. Po ukończeniu Wyższej Szkoły Rolniczej w Cieszynie odbywał służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy w Poznaniu, którą kończy w 1926 r. w stopniu podchorążego, a w 1927 r. kurs pilotażu w Bydgoszczy. Ten żołnierz z powołania zakupuje prywatnie samolot sportowy RWD-8, aby odtąd swe „zagadnienia życiowe sprowadzić do jednego: do latania”²⁾.

W okresie przedwojennym już jako oficer rezerwy Stanisław Zieliński stale uczestniczył w ćwiczeniach swego dywizjonu — sławnego 4 pułku lotniczego w Toruniu, gdzie obok późniejszych asów polskiego lotnictwa w RAF — Stanisława Skalskiego, Tadeusza Rolskiego, Karola Pniaka i in. zdobywa sprawność myśliwca wysoko potem ocenioną. Wyjątkowo spotykana odwaga, cechująca go już w okresie chołpięcym, w okresie walk o niepodległość ojczyzny i wysokie morale spaja go potem z doskonałą zawodową załogą dywizjonu.

W okresie pogotowia bojowego przed ogłosze

Kpt. pilot Stanisław Zieliński

niem powszechnej mobilizacji w 1939 r. por. Stanisław Zieliński zgłasza się ochotniczo do pułku w Toruniu wraz ze swym nieodłącznym RWD-8. Udział jego w dywizjonie należy do pięknych przykładów wrzeźnia. Dywizjon ten na powolnych i źle uzbrojonych P-11 potrafił zestrzelić 21 niemieckich samolotów z „czarnymi krzyżami”. Po nierównej walce Stanisław Zieliński wraz z resztkami dywizjonu przedostaje się przez Rumunię do Anglii, aby tam kolejno uczestniczyć w polskim dywizjonie myśliwskim nr 306.

Udział w tym dywizjonie porucznika, a potem kapitana Zielińskiego jest przykładem męstwa i oddania sprawie. Tak jak uprzednio w Toruniu tak i potem w Church Fenton oraz sławnym Northolt wiele czasu poświęca w dzień i w nocy, we mgle i deszczu ćwiczeniom doskonalenia pilotażu. O jego nieugiętym charakterze świadczy fakt niezrezygnowania z latania nawet wtedy, gdy nawiedza go w 1941 r. nieszczęście postępującego coraz bardziej osłabienia wzroku. Za wszelką cenę chce służyć Polsce. Niestety los inaczej zrządził. Dnia 31 grudnia 1941 r. w czasie pojedynku z nieprzyjacielskim „Messerschmidtem” w drodze do bazy po bombardowaniu Brestu i Cherbourg'a urywa się skrzydło „Spitfire'a” i dzielny kapitan kończy swe bohater-

skie życie w morskich falach kanału La Manche.

Stanisław Zieliński pochodził ze starego rodu szlacheckiego, pieczętującego się herbem Świnka — z wrytą na nim sentencją: „Par secundis-adversis major” („Umiarkowany w szczęściu — nieugięty w klęsce”).

Ród ten miał wielu wybitnych przedstawicieli, zajmujących przez wiele pokoleń dostojęstwa państwowe i wysokie godności publiczne, ale nie był w poczcie magnatów polskich. Jedni z najwybitniejszych to Jakub Świnka, arcybiskup gnieźnieński w XIII w., Grzegorz Zieliński, znany dworzanin Zygmunta Augusta a potem współpracownik Batorego, wojewoda płocki oraz Jakub Zieliński dyplomata, członek słynnego poselstwa Ossolińskiego do Rzymu w 1633 r. ⁴⁾

Pradziad Norbert brał udział w Insurekcji Kościuszkowskiej w randze pułkownika strzelców, a Jan Zieliński ³⁾ generał buławy wielkiej koronnej był posłem na Sejm Czteroletni. Dziad Stanisława Gustaw brał udział w Powstaniu Listopadowym, za co był wywieziony na Syberię.

Te rodzinne tradycje patriotyzmu były i cechą Stanisława.

Naczelnny Wódz
dekretem z dnia

22-VI-1942

w uznaniu

Wybitnych Czynów Wojennych
zaliczył

Kpt. pil. Zielińskiego Stanisława

w Poczcie Kawalerów Orderu
Wojennego

VIRTUTI MILITARI

nadając Mu odznaki
Krzyża Srebrnego
tego orderu.

Naczelnny Wódz.

W. Kłopotowski

Kpt. pilot Stanisław Zieliński otrzymał pośmiertnie Srebrny Krzyż Virtuti Militari

Życie Stanisława Zielińskiego jest przepojone duchem poezji dziada jego Gustawa-swobody, jaka towarzyszy „Kirgizowi”, synowi stepów w walce o prawo do wolności, czy w „Pokusach” jeźdźcowi — pędzącemu po stepie aby pomagać swoją mocą tym „co swobód i swej ziemi bronią”.

Stanisław Skalski¹⁾ wspomina, że „Stach Zieliński zawsze imponował nam swoim wyjątkowym entuzjazmem i zamiłowaniem do latania, kochał lotnictwo...” a Bohdan Arct wymieniając jego wyjątkowe cechy charakteru podaje, że był „skromny aż do przesady, nie dbający o awanse i odznaczenia, pod szorstkimi pozorami kryjący złote serce i kryształowy charakter...” I takim pozostanie w naszej pamięci.

W uznaniu wybitnych czynów wojennych kpt. pil. Stanisława Zielińskiego Naczelnym Wódz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie gen. Władysław Sikorski nadał mu pośmiertnie w 1942 roku Srebrny Krzyż Virtuti Militari.

ŹRÓDŁA:

1. Stanisław Skalski — „Czarne Krzyże nad Polską” Wyd. MON.
2. Bohdan Arct — „Gasnący wzrok” — WTK nr 39/419.
3. Gustaw Zieliński PIW — Wstęp Janusz Odrowąż-Pieniążek — „Kirgiz i inne poezje”.
4. Elwira Wróblewska — „Józef Feliks Zieliński” — TN — Toruń 1963.
5. Informacje ustne p. Marii Letycji Puzyny i Marii Anieli Koźmińskiej.

JAKUB CHOJNACKI

Wybitni Płocczanie

(bene merentes)

Na bieg dziejów tysiącletniego Płocka miały wpływ wybitne jednostki. Poczet wybitnych Płocczan, po raz pierwszy opracowany przez autora w liczbie 33 osób, przedstawia się następująco (chronologicznie według daty śmierci):

BOLESŁAW III KRZYWOUSTY (1085—1138), urodzony i pasowany na rycerza w Płocku (15 sierpnia 1100), obrońca Polski przed Niemcami, zdobywca Pomorza Zachodniego, zwycięzca w 47 bitwach. Największy rycerz Polski średniowiecznej. Przed śmiercią wydał statut, pierwszą próbę spisane prawa państwowego. Pochowany razem z ojcem (Władysławem I Hermanem) w kaplicy królewskiej katedry płockiej.

ALEKSANDER Z MALONNE (? — 1156), biskup płocki w latach 1129—1156, wsławiony mecenatem artystycznym; twórca ważnego ośrodka sztuki, kultury i rękodziela artystycznego w Płocku. Budowniczy ówczesnie największej w Polsce katedry romańskiej (1130—1144) z drzwiami z brązu — które od około 1400 r. znajdują się w Sofijskim Soborze w Nowogrodzie Wielkim — oraz opactwa kanoników regularnych w Czerwińsku (1145—1155) i częściowo kolegiaty NMP w Tumie pod Łęczycą (1141—1161).

BOLESŁAW II (po 1251—1313), książę płocki od 1262, całego Mazowsza 1294—1313, podjął odbudowę kilkakrotnie niszczonego zamku płockiego. W 1299 r. obronił Płock przed oblegającym go królem Czech Wacławem II. Przeprowadził wykup 12 karczem z rąk kościoła przez miasto, przyczynił się do gospodarczego rozwoju miasta.

ZIEMOWIT IV (1352—1426), książę płocki

i mazowiecki kontrkandydat Władysława Jagiełły do ręki Jadwigi i tronu polskiego, później ożeniony z Aleksandrą — siostrą króla Władysława Jagiełły; wódz rycerzy płockich pod Grunwaldem.

ALEKSANDRA (? — 1434), siostra króla Władysława Jagiełły, żona księcia płockiego Ziemowita IV, a poprzez swą córkę Cymbarkę — babka cesarza Fryderyka III Habsburga. Za swą hojność dla Uniwersytetu Jagiellońskiego wpisana w poczet jego honorowych studentów. Nazywana „matką biednych i sierot”. W 1405 r. ufundowała w Płocku istniejący do dziś szpital (św. Trójcy).

WŁADYSŁAW I (1398—1455), książę płocki i części Mazowsza, kontrkandydat Kazimierza Jagiellończyka do korony polskiej, gospodarny rządca i prawodawca Mazowsza. W 1435 r. nadał miastu pełne prawo chełmińskie.

JAN ALANTSEE (?—1553), aptekarz, burmistrz Płocka, zasłużony dla miasta, m. in. założeniem wodociągów.

KAJETAN MORYKONI (1774—1830), rektor Szkoły Wojewódzkiej Płockiej w latach 1819—1830 (obecnego Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka Stanisława Małachowskiego), wybitny pedagog, założyciel w 1820 r. Towarzystwa Naukowego w Płocku i jego kierownik (sekretarz).

FLORIAN KOBYLIŃSKI (1774—1843), generał, wybitny uczestnik powstania kościuszkowskiego i wojen napoleońskich, w latach 1816—1831 prezes Komisji Wojewódzkiej Płockiej, zasłużony dla rozwoju miasta i województwa płockiego.